

Notat

Udvalget for Videnskab og Teknologi
(2. samling)
UVT alm. del - Bilag 16
Offentligt

Fremtidig varetagelse af tværgående opgaver vedr. forskeruddannelse i det forskningsrådgivende system

Notat, november 2007
Forskeruddannelsesudvalget

Forskeruddannelsesudvalget

22. november 2007

Danmark har siden 1987 prioriteret forskeruddannelsen også i det forskningsrådgivende system, dvs. med konkurrenceudsatte midler på tværs af institutionerne. Denne særlige indsats blev varetaget først af "Forskerakademiet" (i to faser) frem til 1999, siden af FUR (Forskeruddannelsesrådet, 2000-2003), og senest af FUU (Forskeruddannelsesudvalget under KUF) siden 2004. FUU har 2004-2007 stået for uddelingen af i alt ca. 800 mio. kr. til forskeruddannelsesformål. Med indgangen til 2008 udløber FUU's beskikkelsesperiode, og der skal i folketingssamlingen 2007-08 herefter i en lovrevision tages stilling til, hvorvidt og hvordan en eventuel videreførelse af den tværgående, målrettede indsats i.f.m. forskeruddannelse skal finde sted.

**Forsknings- og
Innovationsstyrelsen**
Bredgade 40
1260 København K
Telefon 3544 6200
Telefax 3544 6201
E-post fi@fi.dk
Netsted www.fi.dk
CVR-nr. 1991 8440

Diskussionerne herom indebærer naturligvis en række også mere overordnede forskningspolitiske overvejelser, som måske tilhører politikernes gebet. Alligevel har FUU – som det siddende ekspertudvalg på området – i denne situation fundet det formålstjenligt at overveje og formulere, hvilke opgaver det efter udvalgets opfattelse også fremover vil være vigtigt at få varetaget i en tværgående indsats med konkurrenceudsatte midler.

Sagsnr. 07-028368
Dok nr. 387790
Side 1/1

I. Opgaver

Almen støtte ("kvalitetsfremme") til de tværgående forskeruddannelsesprogrammer (tidl. "forskerskoler"). I en fremtidig situation, hvor institutionerne efter den ny universitetslov jo organiserer egne ph.d.-skoler til varetagelse af selve den uddannelsesmæssige infrastruktur, vil det tværgående, fagligt fokuserede samarbejde på tværs af institutionerne let blive truet, fordi institutionerne næppe naturligt vil ønske at allokere midler til disse samarbejder. Specielt i relation til frikøb af forskere til at varetage samarbejderne kan der opstå problemer. Danmarks størrelse gør imidlertid, at det er livsnødvendigt at samarbejde fagligt nationalt såvel som internationalt, hvis vi skal kunne positionere os internationalt. Der er i dag oprettet en række tværgående forskerskoler/-programmer i Danmark som følge af en konsekvent opbygning gennem midler fra FUR/FUU gennem de seneste syv år. Ligeledes er der givet støtte til etablering af frugtbare netværk mellem danske og

internationale forskerskoler og forskningsmiljøer. Skulle disse samarbejder nu gradvist gå til grunde i mere snævre institutionsinteresser, ville det samlet betyde et alvorligt tilbageslag for dansk forskeruddannelse. Denne almene støtte omfatter jo en lang række specificerede formål/"virkemidler", som hver for sig er vigtige. Mere generelt har støtten været med til at sikre arbejdet med forskeruddannelse **en anden, højere status**, end det havde tidligere – og det har i sig selv hævet kvaliteten. Køb af tid til opgaverne har indebåret helt anderledes ressourcer i arbejdet end man kendte tidligere, hvor disse arbejdsopgaver af topforskerne (og af institutionerne) ofte betragtedes som marginale.

Blandt de specifikke virkemidler, som har været væsentlige, og som potentielt vil komme i farezonen, hvis forskeruddannelsesressourcer ikke længere konkurrenceudsættes, vil være uddelingen af **stipendier til internationalisering** til de bedste miljøer. I 2006 lancerede FUU en ny slags internationaliseringsstipendier i forbindelse med en særlig bevilling – og på trods af bevillingens betydelige størrelse (140 mio.) var tiltaget så stor en succes i miljøerne, at bevillingsprocenten kom helt ned på omkring 12. Desværre blev bevillingen ikke fulgt op af en tilsvarende i 2007, men virkemidlet fortjener klart at blive videreført. I den forbindelse: måltrettet udvikling og styrkelse af **formaliserede internationale forskeruddannelsesnetværk** er en anden opgave, som også fremover bør stå højt på dagsordenen til varetagelse af konkurrenceudsatte midler.

Side 2/2

Et andet område, hvor et måltrettet arbejde pt. er højest tiltrængt, er de **karrieresammenbindende tiltag (prædoc.-stipendier før og postdoc-stipendier efter ph.d.-perioden)**. Der er afgørende gevinster at hente, både i effektivitet og i forskerkarrierens attraktivitet, hvis man kan eliminere det betydelige element af spildtid både før og efter ph.d.-studiet, som i dag desværre er reglen snarere end undtagelsen. Her vil konkurrenceudsatte midler kunne medvirke til at udvikle nye overgangsordninger og uddannelsesstrukturer i de bedste miljøer – til gavn for helheden.

Man kunne selvfølgelig spørge, om man da ikke bare kan pålægge institutionerne selv (gennem resultatkontrakter mv.) at implementere disse tiltag i forskeruddannelsen: afsætte tilstrækkelige ressourcer, arbejde måltrettet med kvalitetsudvikling, besætte internationaliseringsstipendier, løse overgangsproblemerne. Svaret er naturligtvis, at det kan man godt – og at det skal man da også. Fordelene ved supplerende anvendelse af konkurrenceudsatte midler er imidlertid, for det første at man sikrer at de **bedste miljøer får de bedste vilkår** – og dermed samlet den gunstigste udvikling. For det andet kommer den 'adfærdsregulering', man ønsker, til at indtræffe **langt hurtigere** (og med stor sandsynlighed billigere) med konkurrenceudsatte midler, fordi de enkelte forskere selv agerer direkte i forhold til opslag. Hastigheden, hvormed hele forskerskoleideen – og dermed overhovedet tanken om en formaliseret infrastruktur specifikt til forskeruddannelse - vandt indpas efter 2001 i et dengang generelt stærkt skeptisk forskersamfund, illustrerer overbevisende denne pointe.

De **samfinansierede stipendier** specielt inden for de eksperimentelle områder har fyldt ganske meget i FUU's arbejde. Samfinansieringsideen er glimrende, og

et sådant organ får selvstændig beslutningskompetence (inden for rammer, som naturligvis fastlægges ovenfra).

Hvad angår indplaceringen i rådssystemet, har den nuværende konstruktion med et underudvalg under KUF ikke i enhver henseende fungeret praktisk og organisatorisk optimalt. Et nyt organ til varetagelse af en tværgående indsats for kvalitetsforbedring af dansk forskeruddannelse kunne sandsynligvis med føje indplaceres mere direkte i det eksisterende forskningsrådgivende system, eksempelvis som et selvstændigt råd direkte under Det Frie Forskningsråds bestyrelse – eller for den sags skyld under Det Strategiske Forskningsråd, om man ville foretrække dette. Placering og størrelse af et sådant organ er imidlertid ikke afgørende. Afgørende er til gengæld, at organet har beslutningskompetence samt besidder den legitimitet i forskersamfundet, der følger af, at medlemmerne er beskikkede i deres egenskab af særligt sagkyndige forskere inden for opgavefeltet.

Side 4/4

November 2007

Forskeruddannelsesudvalget (siden sommeren 2004)

Joachim Danckert, professor, dr.techn., AAU

Jørn Hounsgaard, professor, dr.med., KU

Margaretha Järvinen, professor, KU og SFI

Povl Krogsgaard-Larsen, professor, dr.pharm., KU, fmd. f. Carlsbergfondet

Jane Hvolbæk Nielsen, lektor, ph.d., DTU

Ann Westenholz, professor, CBS

Eva Steiness, professor, dr.med., adm.dir. Zealand Pharma A/S (næstformand)

Morten Kyndrup, professor, dr. phil., AU (formand)